

Når utvikling må synes

Fakta om artikkelforfatteren

Kirsten L. Bjune, Misjonsalliansens prosjektleder for Vietnam, berører i denne artikkelen et avgjørende aspekt vedrørende utviklingen i og arbeidet med misjons- og utviklingsprosjekter i Sør. Samarbeidet med myndigheter og forholdet til andre hjelpeorganisasjoner i samme område, legger naturlig nok sterke føringer og premisser for hvordan arbeidet kan drives. Bjune beskriver sine erfaringer fra Vietnam.

Det er ikke enkelt å drive diakonalt utviklingsarbeid i et land som Vietnam. Dette skyldes imidlertid ikke først og fremst at vi står i et motsetningsforhold når det gjelder tro og religion. Jeg har ikke tillatelse til å forkynne med ord. Det har heller ikke andre grupper av politisk eller religiøs art. Misjonsalliansen har søkt om å drive utviklingsarbeid blant de fattigste, og det har vi fått skriftlig tillatelse til. Vi driver et diakonalt arbeid i Vietnam, og diakonien har en egenverdi som misjonerende virksomhet. Vi er kalt til å vise omsorg på samme måte som Jesus gjorde det. Diakoni er Jesu gjerning-er blant hans barn som lever her og nå.

Målgruppen

I en av landsbyene hvor vi jobber, finnes det minst én i hver familie som har, eller har hatt lepra. Flere av de voksne har store funksjonshemninger som følge av at sykdommen ikke har blitt behandlet i tide. De mest ekstreme har mistet både hender, føtter og synet, og har store sår. Barna og de unge går ikke på skole. Jeg vet ikke om noen som kan lese og skrive. De er dårlig kledd. De har lite å putte i magen. De spiser stort sett det de kan finne av røtter og blader. Noen har litt ris eller litt mais. Er de heldige, kan de fange mus, rotter eller en fugl, eller de skyter dem med sprettert eller pil. En håndfull maur kan også være magefyll. Mange av barna er syke av malaria, diaré, øyesykdommer, luftveissykdommer. Her er mye tuberkulose. De har ikke strøm, følgelig ikke radio. Derfor har de ingen mulighet for å følge med på hva som skjer av utvikling, hva de eventuelt måtte ha av rettigheter i samfunnet.

I en stat preget av kommunistisk ideologi medfører dette at menneskene i disse landsbyene har hatt liten mulighet til og trening i å hevde egne meninger og synspunkter. De er vant til å bli fortalt hva som tjener til deres beste. Det er vanskelig å få dem til å uttale seg om sin egen situasjon, og å si noe om hvilke tanker de har om hva som kan bedre deres levkår. De er

samtidig redde for å si noe som ikke er populært hos myndighetene. Og selvtiliten er lik null. Dette er med andre ord et samfunn hvor ressursene ikke akkurat slår en i øynene.

Ulike mål

Vi ønsker å bidra til utvikling av mennesker, slik at de får økt selvfølelse og blir selvstendige og ansvarlige samfunnsborgere. Vi vil bidra til å løfte frem deres menneskeverd både for dem selv og andre. Målgruppen skal være engasjert i hele prosjektprosessen, fra beskrivelse av behovene og videre gjennom planlegging og implementering. De skal delta hele veien. Vi må se etter ressursene deres, ikke bare fokusere på problemene. Målet er økt livskvalitet og likeverd med samfunnet for øvrig. Dette er med andre ord svært langvarige prosesser.

Myndighetene i Vietnam ønsker å utvikle samfunnet og økonomien. De vil heve levestandarden, og da får den materielle standarden en viktig plass. Myndighetene vil bygge landet. De vil ha bedre økonomi, mer penger, raske, og ikke minst, synlige resultater. Og jeg kan jo forstå dem. Landet har sannelig lidd og slitt seg gjennom utallige kriger. De ønsker seg den rikdommen de får presentert fra Vesten.

Hus og veier er synlige. Økt erkjennelse av eget menneskeverd kan være vanskeligere å se med det blotte øye for en utenforstående. Men jeg har opplevd å se glimt av økt selvtilit hos leprapasienter, når de kommer meg rakrygget i møte og rekker meg hånda, ikledd skjorta og langbuksa for anledningen.

Giverne i forsetet

Så mye enklere det ville være om alle hadde jobbet med det samme mål for øye! Et av mine største problemer for tiden er en fransk bistandsorganisasjon som har vært innom området hvor vi jobber og satt tydelige spor etter seg. Utsendingen fra organisasjonen har tidligere bygget hus for fattige i Afrika. Nå gjør

han det samme for leprafamilier i Vietnam. Med rå makt gjennomfører han sine prosjekter. Her er det ikke snakk om brukermedvirkning og ansvarliggjøring av lokale myndigheter. Her er det snakk om at giverens idéer skal virkelig gjøres, om det så er på kant med kulturelle tradisjoner og mottakernes egentlige ønsker.

Og visst synes det! Leprafamilier fra områdene omkring er samlet på ett stort område. Segregering, kalles det visst! Både hus og en kaffeplantasje brer seg utover i landskapet. Folkene der har fått det som bistandsorganisasjonen og deres utsendinger ville gi dem. Og de har unektelig fått mye! Men de franske utsendingene dro videre uten at den planlagte skolen ble bygd. Da undrer jeg på om de i det hele tatt har tenkt på en fremtid for barna og de unge som vokser opp i dette samfunnet.

De vietnamesiske myndighetene ynder imidlertid å vise til denne landsbyen, for her er jo resultatene tydelige for alle og enhver. Men hva er skjedd etter at den franske organisasjonens

representanter forlot området? Jo, landsbyboerne har bygget tradisjonelle hus på påler bak de nye murhusene...

Kunnskap er makt

Skolegang, leseferdigheter, utdanning. Det er ferdigheter som de styrende organer i Vietnam ikke nødvendigvis ønsker å gi til grupper som i alle år har stått svakt. Kunnskap og utdanning er grunnlag for makt og utvikling. Analfabetisme og mangel på opplysning gjør det enklere for styresmaktene å holde kontrollen. Jeg har ikke møtt innvendinger til framlegg om å bygge skoler. Derimot er det langt igjen til undervisningen og pedagogikken ligger på et nivå som dekker behovene for de etniske minoritetsgruppene vi jobber blant. Deres språk og kultur blir ikke på langt nær ivarettatt i dagens skolesystem.

En diakonal institusjon skal ha øye for hele mennesket. Det er viktig at barna får god undervisning. Uten skolegang vil de få muligheter til å påvirke sin egen fremtid. Og

det finnes hos myndighetene en begynnende erkjennelse av at minoritetsgruppene i landet må prioriteres. Etter et møte med skolemyndighetene i provinsen, ble vi enige om at Misjonsalliansen skulle gi støtte til et oppgraderingskurs for lærere som underviser minoritetsbarn, deriblant barn av leprafamilier. Kurset er i regi av den lokale etaten for utdanning og opplæring, og pågår i disse dager.

For oss er skole og utdanning en del av menneskerettighetene, noe vi har krav på. Rettigheter og krav er ladete begreper. I ytterste konsekvens er de krigshissende. Likhet er et mer nøytralt begrep, samtidig som det bærer i seg mange av de samme kvalitetene. Det er et begrep som synes lettere å svelge. Som en diakonal organisasjon er det viktig å velge begreper som fremmer hensikten. Ellers risikerer vi å skape konfrontasjoner som kan komme til å stoppe hele utviklingsarbeidet. Jeg er glad for å kunne sitere Jesus: "Gi keiseren hva keiserens er, og Gud hva Guds er".

Uten skolegang vil barna ha få muligheter til å påvirke sin egen fremtid, skriver Kirsten L. Bjune, prosjektleder for Misjonsalliansen i Vietnam.